

Protokół z zebrania plenarnego Komitetu Psychologii PAN w Kazimierzu Dolnym, 21 czerwca 2013

Zebranie plenarne Komitetu Psychologii PAN w Kazimierzu Dolnym (21.06.13) odbyło się podczas XXII Kolokwiów Psychologicznych PAN „Pogranicza psychologii”. W zebraniu uczestniczyło 25 członków Komitetu. Zebranie prowadził Przewodniczący Komitetu – prof. dr hab. Piotr Oleś.

Program zebrania, uzupełniony o jeden punkt (punkt 4.) zgłoszony przez Przewodniczącego, przedstawiał się następująco:

- 1. Powołanie nowego członka/nowych członków Komisji ds. Testów Psychologicznych**
- 2. Wnioski składane do NCN i ich opiniowanie pod kątem etyki proponowanych badań (postulaty regulacji w tym zakresie)**
- 3. Nagroda Wydziału I Nauk Humanistycznych i Społecznych PAN im. Władysława Witwickiego w roku 2013**
- 4. Aktualne problemy związane z ustawą o zawodzie psychologa**
- 5. Honorowy patronat nad publikacją "Wybrane zagadnienia diagnozy psychologicznej dzieci i młodzieży w kontekście wielokulturowości oraz wielojęzyczności" (inicjatywa prof. Haliny Grzymały-Moszczyńskiej)**
- 6. Wydanie dzieła Stefana Szumana "Psychologia charakteru" (inicjatywa prof. Marii Manturzewskiej)**
- 7. Wolne wnioski**

Zebranie plenarne rozpoczęto przypomnieniem zmarłej w kwietniu Profesor Katarzyny Stemplewskiej-Żakowicz – członkini Komisji ds. Testów Psychologicznych przy Komitecie Psychologii PAN. Była wybitnym psychologiem, badaczem i dydaktykiem, była wrażliwym, bezkompromisowym i prawym Człowiekiem
Uczczono minutą ciszy pamięć zmarłej Koleżanki.

Dr hab. Katarzyna Stemplewska-Żakowicz, Prof. WSZiP

Wobec wyraźnego uszczuplenia grona członków Komisji ds. Testów Psychologicznych w następstwie śmierci prof. K. Stemplewskiej-Żakowicz i po zgłoszonych rezygnacjach wybranych wcześniej członków tej Komisji (prof. Emilii Łojek), Komitet Psychologii PAN przystąpił do wyboru nowych członków Komisji.

Ad. 1. Powołanie nowego członka/ nowych członków Komisji ds. Testów Psychologicznych

Wysunięto następujące kandydatury:

Roman Konarski, Barbara Szmigielska-Siuta, Romuald Polczyk, Zbigniew Spendel, Małgorzata Toeplitz-Winiewska.

W pierwszym głosowaniu ponad połowę głosów zebranych członków Komitetu (13 i więcej) uzyskały dwie kandydatury (Zbigniew Spendel, Małgorzata Toeplitz-Winiewska). Trzeciego członka Komisji wybrano w drugim głosowaniu (spośród kandydatur, które uzyskały po 12 głosów).

Wyniki głosowania przedstawiamy poniżej:

Kandydaci:	Głosy ZA	
	I głosowanie	II głosowanie
Romuald Polczyk	12	13
Barbara Szmigielska-Siuta	10	
Roman Konarski	12	12
Zbigniew Spendel	15	
Małgorzata Toeplitz-Winiewska	17	

Głosowało: 25 osób (Głosy tu i dalej policzyła Komisja Skrutacyjna: M. Marszał-Wiśniewska, M. Harciarek, M. Ziarko)

Skład osobowy Komisji ds. Testów Psychologicznych przedstawia się następująco:

1. Dr Jan Ciecuch
2. Dr Agata Gąsiorowska
3. Dr Magdalena Kaczmarek
4. Prof. Jacek Paluchowski
5. Prof. Romuald Polczyk
6. Prof. Zbigniew Spendel
7. Prof. Michał Stasiakiewicz
8. Doc. dr Małgorzata Toeplitz-Winiewska
9. Dr Jadwiga Wrońska

**Ad. 2. Wnioski składane do NCN i ich opiniowanie pod kątem etyki
proponowanych badań (postulaty regulacji w tym zakresie)**

Prof. Barbara Bokus, w imieniu Komisji, powołanej przez członkinię Rady NCN – prof. dr hab. Małgorzatę Kossowską (członkowie Komisji: prof. prof. J.M. Brzeziński, E. Nęcka, Z. Spendel i B. Bokus) przedstawiła propozycje regulacji, dotyczące opiniowania od strony etycznej wniosków składanych do NCN.
Oto te propozycje:

**Propozycje regulacji
dotyczące opiniowania od strony etycznej
wniosków składanych do NCN**

A. Zgodę komisji etycznych powinny mieć wnioski, w których proponuje się badania z udziałem:

(1) zwierząt;

(2) osób mających ograniczoną zdolność do wyrażenia świadomej zgody na udział w badaniu oraz ograniczoną możliwość ewentualnej odmowy przed lub w trakcie badań, zwłaszcza:

- dzieci i młodzież do 12. roku życia¹,
- osoby niepełnosprawne pod względem intelektualnym oraz osoby o innych typach niepełnosprawności²,

¹ Sama zgoda rodziców (opiekunów) nie wystarczy, bo ona dotyczy kwestii prawnych i odpowiedzialności prawnej opiekuna za dziecko, którą to odpowiedzialność opiekun może chwilowo scedować na osobę prowadzącą badanie. Natomiast rodzic/opiekun, wydając taką zgodę, powinien mieć pewność, że badanie nie będzie szkodliwe w skutkach dla dziecka. To może ocenić tylko kompetentna komisja ds. etyki badań, rodzic/opiekun nie musi mieć wiedzy specjalistycznej, aby móc to ocenić. Tak więc pozytywna opinia komisji etycznej powinna być koniecznym warunkiem podjęcia badań, ale kolejnym krokiem ma być konieczne uzyskanie zgody rodzica/opiekuna.

² Sam fakt poddania się badaniom może mieć negatywne skutki dla samooceny, bo pojawia się pytanie "dlaczego ja?". Osoba sprawna może wyrazić zgodę na badanie na zasadzie, że została wylosowana, a osoba niepełnosprawna może w takiej sytuacji domyślać się, że coś jest nie w porządku z nią samą, albo że jej się "pogorszyło". Nieważne, że takie domysły bywają nieuzasadnione, ważne, że skutkują określonym stanem psychicznym danej osoby. Ryzyko możliwego złamania zasad etyki badań jest w tym wypadku podwyższone, stąd konieczność opinii kompetentnej komisji.

- osoby, których zgoda na udział w badaniu nie jest w pełni dobrowolna (np. więźniowie, żołnierze, policjanci, a nawet pracownicy firm, gdy badanie prowadzone jest w miejscu pracy);

(3) osób szczególnie podatnych na urazy psychiczne i zaburzenia zdrowia psychicznego, na przykład:

- chorzy terminalnie,
- ofiary katastrof, traum wojennych, etc.,
- pacjenci leczeni z powodu zaburzeń psychiatrycznych,
- członkowie rodzin³ osób chorych i niepełnosprawnych.

B. Zgoda komisji etycznej jest wymagana w odniesieniu do badań:

(4) polegających na aktywnej interwencji w zachowanie człowieka, zmierzających do zmiany tego zachowania, bez bezpośredniej ingerencji w działanie mózgu (np. treningi poznawcze, psychoterapia, psychokorekcja itp.). Dotyczy to również sytuacji, gdy zamierzona interwencja ma przynieść korzyść badanemu (np. usprawnić jego pamięć). Gdy ma mu przejściowo zaszkodzić (np. manipulacja nastrojem czy poziomem stresu), jest to wymagane tym bardziej.

(5) dotyczących kwestii kontrowersyjnych (np. aborcja, *in vitro*, kara śmierci) albo wymagających zachowania szczególnej delikatności i rozwagi (np. przekonań religijnych lub postaw wobec grup mniejszościowych);

(6) długotrwałych, męczących, wyczerpujących fizycznie lub psychicznie.

C. Zgoda komisji bioetycznej

(7) W przypadku badań polegających na aktywnej interwencji w stan organizmu lub psychiki (leki, środki psychoaktywne, substancje kontrastowe wprowadzane do krwioobiegu itp.) wymagana jest zgoda komisji bioetycznej, działającej np. przy akademii lub uniwersytecie medycznym.

Uwaga: Zgoda komisji etycznej/bioetycznej jest wymagana już na etapie nadsyłania wniosku do NCN.

³ Pojawia się tu znowu pytanie "dlaczego ja?". Może się też pojawić domniemanie (nieważne, na ile uzasadnione), że pewne zaburzenia są dziedziczne, więc skoro bada się członków rodzin, to pewnie dlatego, że są oni w grupie ryzyka.

Kiedy zgoda komisji etycznej nie jest wymagana?

Samo dokonywanie pomiarów (ankiety kwestionariusze) nie wymaga zgody komisji etycznej (z zastrzeżeniem punktów 2, 3, 5, 6). Dotyczy to również pomiarów psychofizjologicznych (reakcja elektrodermalna, EEG, badanie fazowej lub tonicznej aktywności serca), z wyjątkiem PET (bo wymaga środka kontrastowego) i fMRI (bo naraża osobę badaną na działanie silnego pola magnetycznego i hałasu, a ponadto wymaga zachowania restrykcyjnych procedur kwalifikujących do udziału w badaniu).

Prof. Piotr Oleś zachęcił zebranych do ustosunkowania się do powyższych propozycji.

W dyskusji pojawił się jeden zdecydowany głos wskazujący na niepotrzebne wyliczanie (w punkcie A dokumentu) grup osób badanych, których uczestnictwo powinno być obwarowane zgodą Komisji Etycznej na przeprowadzenie badań. Raczej – zdaniem prof. W. Pisuli - należałoby rozszerzać to, co jest treścią punktu B w powyższych propozycjach. Pojawił się też głos, że o zgodę Komisji Etycznej powinni zabiegać autorzy wniosków już pozytywnie (od strony merytorycznej) ocenionych w NCN. Ta ostatnia propozycja spotkała się ze zdecydowaną kontrargumentacją prof. prof. J. Brzezińskiego i B. Bokus. W innych uwagach o przedłożonym dokumencie zasugerowano, żeby w punkcie A2 wyłączyć grupy „osób o różnych typach niepełnosprawności” (pozostawiając „osoby z niepełnosprawnością intelektualną”), a w punkcie A3 wyłączyć członków rodzin osób niepełnosprawnych, a dodać „członków rodzin osób chorych terminalnie lub przewlekle chorych”. Pojawił się też głos, że wszystkie wnioski składane w NCN powinny mieć zgodę psychologicznych komisji ds. etyki. Prof. Edward Nęcka przypomniał, że chodzi o regulacje, którymi kierować się będą eksperci NCN, oceniający wnioski nie tylko psychologiczne.

W rezultacie dyskusji Komitet Psychologii PAN przegłosował zamieszczoną w Załączniku 1 treść „Propozycji regulacji dotyczących opiniowania od strony etycznej wniosków składanych do NCN” (24 głosy ZA i 1 głos WSTRZYM.).

Uwaga: Po posiedzeniu Komitetu, w następstwie uzupełnienia zgłoszonego przez Komisję, zaakceptowanego przez Prezydium Komitetu i przesłanego wszystkim Członkom Komitetu (nie odnotowano sprzeciwu ze strony Komitetu na to uzupełnienie),

w dokumencie (adresowanym do prof. Małgorzaty Kossowskiej) znalazło się w punkcie A2 wyszczególnienie:

- w wierszu 13 (licząc od góry dokumentu): „uczniowie, studenci”
oraz
- w wierszach 15-18 (od góry dokumentu)

„- osoby, które wyrażają zgodę na udział w badaniu na podstawie nieprawdziwych informacji o celu i przebiegu badania (instrukcje maskujące, decepcja) lub w ogóle nie wiedzą, że są osobami badanymi (w tzw. eksperymentach naturalnych)”.

Dla zobrazowania pełnego stanowiska Komitetu w tej sprawie, Załącznik 1 zawiera już te uzupełnienia.

Ad. 3. Nagroda Wydziału I Nauk Humanistycznych i Społecznych PAN

im. Władysława Witwickiego w roku 2013

Prezydium Komitetu Psychologii PAN (Prezydium obradowało w dniu 20 czerwca wieczorem) zarekomendowało Komitetowi dwie monografie do Nagrody Wydziału I Nauk Humanistycznych i Społecznych PAN im. Władysława Witwickiego w 2013r.

- Niedźwieńska, A. (2013). *Pamięć prospektywna. Geneza, mechanizmy, deficyty*

Warszawa: Wydawnictwo Akademickie Sedno (stron: 290)

- Lewicka, M. (2012). *Psychologia miejsca*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar (stron: 638)

Książka A. Niedźwieńskiej stanowi obszerne kompendium wiedzy na temat pamięci prospektywnej. Jest pierwszą monografią poświęconą tej pamięci, wydaną w Polsce. Autorka nie tylko podsumowała obszerną wiedzę na temat pamięci prospektywnej, lecz także zaproponowała jej oryginalny model empiryczny, weryfikowany potem w licznych badaniach, prowadzonych w laboratorium Autorki, jak też gdzie indziej.

Książka M. Lewickiej jest próbą podsumowania interdyscyplinarnych i wielowątkowych studiów nad miejscem i jego rolą w życiu człowieka, próbą dotarcia do pewnych „uniwersaliów miejsca”, które będzie można potraktować jako zaczyn „teorii miejsca”, a także podsumowaniem „pozytywistycznego” dorobku badań, prowadzonych przez Autorkę oraz jej studentów i doktorantów w ramach Pracowni Badań Środowiskowych, dotyczących związku człowieka z miejscem, jego przyczyn, konsekwencji oraz postaci, jakie może przybierać we współczesnym globalizującym się świecie.

Podczas zebrania każdą z książek przybliżyły dwie osoby z Komitetu (E. Nęcka i Cz. Nosal oraz B. Bokus i D. Doliński).

W głosowaniu książka prof. Marii Lewickiej zyskała większą liczbę głosów i zostanie rekomendowana Dziekanowi Wydziału I Nauk Humanistycznych i Społecznych PAN do Nagrody im. Władysława Witwickiego w roku 2013.

Wyniki głosowania:	Głosy ZA
Pamięć prospektywna	9
Psychologia miejsca	15
Nieważny głos	1

Na zakończenie w tym punkcie obrad prof. Janusz Grzelak zwrócił się do Prezydium Komitetu z apelem o rozsyłanie wcześniej (np. na miesiąc przed zebraniem Komitetu) listu z rekomendacjami Prezydium w podobnych kwestiach, by wszyscy członkowie Komitetu mogli mieć czas na zapoznanie się z publikacjami (i łatwiej podejmować decyzje w sprawie ich nagradzania).

ad. 4. Aktualne problemy związane z ustawą o zawodzie psychologa

Prof. Piotr Oleś poprosił Przewodniczącą Polskiego Towarzystwa Psychologicznego, doc. dr Małgorzatę Toeplitz-Winiewską, o informacje na temat prac nad ustawą o zawodzie psychologa. Pani Przewodnicząca przypomniała, że plan i harmonogram prac nad wdrożeniem regulacji prawnych dotyczących zawodu psychologa, przedstawiony przez Ministra Pracy i Polityki Społecznej na spotkaniu z przedstawicielami środowiska psychologów w dniu 18 stycznia 2013r., przewidywał, iż po zaopiniowaniu testu regulacyjnego przez Kancelarię Prezesa Rady Ministrów, rozpoczną się prace nad projektem ustawy. Tymczasem podjęto decyzję o potrzebie przeprowadzenia konsultacji społecznych i przygotowania tzw. białej książki. Wątpliwość budzi celowość prowadzenia konsultacji społecznych na tym etapie, w związku faktem, że ustawa o zawodzie psychologa istnieje, a nowy projekt miał ją jedynie zastąpić.

W zgodnej opinii zebranych członków Komitetu Psychologii PAN (odnotowano tylko jeden głos WSTRZYM.) uznano, że należy zwrócić się ze stosownym pismem do

Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej o podjęcie zdecydowanych działań na rzecz efektywnych prac nad nową ustawą o zawodzie psychologa albo nad nowelizacją istniejącego aktu prawnego. Wdrożenie regulacji prawnych dotyczących zawodu zaufania publicznego ma duże znaczenie społeczne, ponieważ służy ochronie praw osób poszukujących pomocy psychologicznej i korzystających z rozmaitych rodzajów usług psychologicznych.

ad. 5. Honorowy patronat nad publikacją "Wybrane zagadnienia diagnozy psychologicznej dzieci i młodzieży w kontekście wielokulturowości oraz wielojęzyczności" (inicjatywa prof. Haliny Grzymały-Moszczyńskiej)

W czerwcu 2013r. prof. dr hab. Halina Grzymała-Moszczyńska zwróciła się z prośbą o objęcie przez Komitet honorowym patronatem publikacji dotyczącej dobrych praktyk diagnostycznych w kontekście wielojęzyczności i wielokulturowości. Chodzi o podręcznik pt. *Wybrane zagadnienia diagnozy psychologicznej dzieci i młodzieży w kontekście wielokulturowości oraz wielojęzyczności*, przygotowany pod kierunkiem Pani Profesor w Zespole kilku osób (Mgr Krystian Barzykowski, Mgr Joanna Grzymała-Moszczyńska, Mgr Daniel Dzida i Mgr Magdalena Kosno), przy zaangażowaniu wielu ekspertów, m.in. członków Komisji ds. Testów Psychologicznych przy Komitecie Psychologii PAN.

W zgodnej opinii zebranych członków Komitetu (wszyscy oddali głosy ZA) przedsięwzięcie to bez wątpienia zaowocuje pozytywnymi zmianami w postaci lepiej prowadzonej diagnozy tej grupy dzieci i młodzieży i jak najbardziej zasługuje na poparcie oraz objęcie przez Komitet honorowym patronatem publikacji *Wybrane zagadnienia diagnozy psychologicznej dzieci i młodzieży w kontekście wielokulturowości oraz wielojęzyczności*.

ad. 6. Wydanie dzieła Stefana Szumana "Charakterologia" (inicjatywa prof. Marii Manturzewskiej)

W maju 2013r. prof. dr hab. Maria Manturzevska zwróciła się do Komitetu z prośbą o poparcie (także finansowe) wydania książki Stefana Szumana *Psychologia charakteru*, napisanej podczas wojny. W opinii prof. M. Manturzewskiej jest to wybitne dzieło ukazujące humanistyczne oblicze psychologii. Wydawnictwo Naukowe PWN szacuje koszt wydania na ok. 23 tys. i wnosi połowę wkładu.

Dyskusja toczyła się wokół a/wartości historycznej dzieła S. Szumana, b/formy publikacji (wersja papierowa czy e-book) i c/sposobów zorganizowania pomocy finansowej (głos zabierali m.in. prof. S. Kowalik, prof. W. Pisula, prof. J. Trempała, prof. J. Grzelak i inni), Wobec faktu, że Komitet nie dysponuje funduszami, uznano za celowe rozpisanie dobrowolnej akcji składkowej na to przedsięwzięcie.

ad. 7. Wolne wnioski

-Sekretarz Komitetu poinformowała o skardze, która napłynęła do Komitetu Psychologii PAN na jednego z psychologów o statusie doktora habilitowanego (profesora jednej z uczelni wyższych), prowadzącego własny gabinet psychologiczny.

Skarga została napisana przez jednego z rodziców walczących przed sądem o opiekę nad dzieckiem. Było ono badane w różnych placówkach psychologicznych, a ekspertyzę dla sądu w sprawie orzeczeń psychologicznych przygotował doktor habilitowany, o którym była mowa w skardze. Ostatnio tenże doktor habilitowany (na podstawie badań w swoim gabinecie) przygotował własne orzeczenie psychologiczne. Skarga dotyczyła podwójnych standardów, którymi miał kierować się ów psycholog a/w roli analizującego orzeczenia psychologiczne z innych gabinetów, b/ w roli przygotowującego własne orzeczenie psychologiczne.

Członkowie Komitetu wyrazili zaniepokojenie zaistniałą sytuacją, ale też podkreślali, że Komitet nie ma możliwości podejmowania interwencji w tego typu sprawach. Właściwym adresatem jest Polskie Towarzystwo Psychologiczne, do którego także, jak poinformowała Przewodnicząca PTP, trafił taki sam list (skarga). Oczekuje się interwencji Polskiego Towarzystwa Psychologicznego w odpowiedzi na zgłoszoną skargę. Wyjaśnienie braku interwencji ze strony Komitetu Psychologii PAN przedstawi w liście do nadawcy skargi Przewodniczący Komitetu.

W Wolnych wnioskach głos zabrali jeszcze kolejno:

- prof. M. Lewicka, która poinformowała o zebraniu Redaktorów czasopism psychologicznych, które odbyło się podczas Kolokwium dzień wcześniej (20 czerwca),
- prof. Dariusz Doliński zapraszający na XXIII Kolokwia Psychologiczne PAN w roku 2014 do Wrocławia,

- prof. B. Bokus przypominająca o symposium „Podstawowe pojęcia teorii czynności dzisiaj” PAN w dniu 25 października 2013 r. (w tym dniu zaplanowane jest także kolejne zebranie plenarne Komitetu).

Protokołowała

Barbara Bokus
Sekretarz Komitetu Psychologii PAN

Przewodniczący

Komitetu Psychologii PAN
prof. dr hab. Piotr Oleś

Załącznik 1.

Propozycje regulacji dotyczące opiniowania od strony etycznej wniosków składanych do NCN

A. Zgodę komisji etycznych powinny mieć wnioski, w których proponuje się badania z udziałem:

(1) zwierząt;

(2) osób mających ograniczoną zdolność do wyrażenia świadomej zgody na udział w badaniu oraz ograniczoną możliwość ewentualnej odmowy przed lub w trakcie badań, szczególnie:

- dzieci i młodzież do 12. roku życia⁴,
- osoby z niepełnosprawnością intelektualną,

⁴Sama zgoda rodziców (opiekunów) nie wystarczy, bo ona dotyczy kwestii prawnych i odpowiedzialności prawnej opiekuna za dziecko, którą to odpowiedzialność opiekun może chwilowo scedować na osobę prowadzącą badanie. Natomiast rodzic/opiekun, wydając taką zgodę, powinien mieć pewność, że badanie nie będzie szkodliwe w skutkach dla dziecka. To może ocenić tylko kompetentna komisja ds. etyki badań, rodzic/opiekun nie musi mieć wiedzy specjalistycznej, aby móc to ocenić. Tak więc pozytywna opinia komisji etycznej powinna być koniecznym warunkiem podjęcia badań, ale kolejnym krokiem ma być konieczne uzyskanie zgody rodzica/opiekuna.

- osoby, których zgoda na udział w badaniu może nie być w pełni dobrowolna (np. uczniowie, studenci⁵, więźniowie, żołnierze, policjanci, pracownicy firm, gdy badanie prowadzone jest w ich miejscu pracy),
- osoby, które wyrażają zgodę na udział w badaniu na podstawie nieprawdziwych informacji o celu i przebiegu badania (instrukcje maskujące, decepcja) lub w ogóle nie wiedzą, że są osobami badanymi (w tzw. eksperymentach naturalnych);

(3) osób szczególnie podatnych na urazy psychiczne i zaburzenia zdrowia psychicznego, zwłaszcza:

- chorzy terminalnie,
- ofiary katastrof, traum wojennych, etc.,
- pacjenci leczenia z powodu zaburzeń psychotycznych,
- członkowie rodzin⁶ osób chorych terminalnie lub przewlekle chorych.

B. Zgoda komisji etycznej jest wymagana w odniesieniu do badań:

(4) polegających na aktywnej interwencji w zachowanie człowieka, zmierzających do zmiany tego zachowania, bez bezpośredniej ingerencji w działanie mózgu (np. treningi poznawcze, psychoterapia, psychokorekcja itp.). Dotyczy to również sytuacji, gdy zamierzona interwencja ma przynieść korzyść badanemu (np. usprawnić jego pamięć). Gdy ma mu przejściowo zaszkodzić (np. manipulacja nastrojem czy poziomem stresu), jest to wymagane tym bardziej.

(5) dotyczących kwestii kontrowersyjnych (np. aborcja, *in vitro*, kara śmierci) **albo wymagających zachowania szczególnej delikatności i rozwagi** (np. przekonań religijnych lub postaw wobec grup mniejszościowych)

(6) długotrwałych, męczących, wyczerpujących fizycznie lub psychicznie.

C. Zgoda komisji bioetycznej

(7) W przypadku badań polegających na aktywnej interwencji w stan organizmu lub psychiki (leki, środki psychoaktywne, substancje kontrastowe wprowadzane do krwioobiegu itp.) wymagana jest zgoda komisji bioetycznej, działającej np. przy akademii lub uniwersytecie medycznym.

⁵Gdy badanie prowadzone jest w ramach zajęć lub w bezpośrednim związku z zajęciami (np. prośba o wypełnienie ankiety po wykładzie).

⁶Pojawia się tu pytanie "dlaczego ja?". Może się pojawić domniemanie (nieważne, na ile uzasadnione), że pewne zaburzenia są dziedziczne, więc skoro bada się członków rodzin, to pewnie dlatego, że są oni w grupie ryzyka.

Uwaga: Zgoda komisji etycznej/bioetycznej jest wymagana już na etapie nadsyłania wniosku do NCN.

Kiedy zgoda komisji etycznej nie jest wymagana?

Samo dokonywanie pomiarów (ankiety kwestionariusze) nie wymaga zgody komisji etycznej (z zastrzeżeniem punktów 2, 3, 5, 6). Dotyczy to również pomiarów psychofizjologicznych (reakcja elektrodermalna, EEG, badanie fazowej lub tonicznej aktywności serca), z wyjątkiem PET (bo wymaga środka kontrastowego) i fMRI (bo naraża osobę badaną na działanie silnego pola magnetycznego i hałasu, a ponadto wymaga zachowania restrykcyjnych procedur kwalifikujących do udziału w badaniu).

Przygotowali: Jerzy M. Brzeziński, Edward Nęcka, Zbigniew Spindel i Barbara Bokus